

สถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540 - 2560)

พัชลิน จินห์น *

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา ประเทศไทย

The status of the Central Regional Literature Researches in Two Decades (1997 - 2017)

Phatchalin Jeennoon *

Faculty of Humanities and Social sciences, Thaksin University, Songkhla, Thailand

Article Info

Research Article

Article History:

Received 8 February 2020

Revised 17 May 2020

Accepted 3 June 2020

คำสำคัญ

สถานภาพการวิจัย
วรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลาง
ประเทศไทย

Keywords:

Status of researches
Central regional literature
Thailand

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์สถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540-2560) โดยรวบรวมบทความงานวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษาที่ใช้ข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่นในการทำวิจัย และงานตีพิมพ์ในรูปแบบงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ช่วง พ.ศ. 2540-2560 ผลการศึกษาพบว่า มีการนำวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางมาวิจัยจำนวน 63 เรื่อง สถาบันที่ใช้ข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางมีทั้งหมด 16 สถาบัน โดยสถาบันที่นำวรรณกรรมท้องถิ่นมาวิจัยมากที่สุดคือ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ทั้งนี้ การวิจัยโดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางพบทั้งในกลุ่มนิสิตศึกษาระดับปริญญาโท ปริญญาเอก และกลุ่มนักวิจัยสาขาวิชาที่นิยมวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่น คือ สาขาวิชาภาษาไทย ส่วนประเภทของข้อมูลที่นักวิจัยนำมาใช้พบมากในกลุ่มนิทานและศาสนา และกลุ่มบทรื่องพื้นบ้าน สำหรับแนวคิดหรือประเด็นในการวิจัยพบการนำแนวคิดวรรณคดีศึกษามาวิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรมมากที่สุด ตามด้วยแนวคิดคติชนวิทยา นอกจากนี้ก็ใช้ประเด็นการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ การศึกษาเชิงพุทธปรัชญา คุณธรรม จริยธรรม และการศึกษาเชิงสังคม การศึกษาครั้งนี้พบว่า นักวิจัยนิยมวิจัยเชิงเอกสาร ส่วนใหญ่ยังต้องการเพ่งพินิจตัวบทเป็นสำคัญ ดังนั้น ในอนาคต นักวิจัยอาจใช้เครื่องมือในการวิจัยที่หลากหลายมากขึ้น

* Corresponding author

E-mail address:

phatchalinj@hotmail.com

Abstract

This article aimed at synthesizing the status of the Central regional literature research in two decades (1997-2017). The data was collected from postgraduate research abstracts and published research papers that used Central regional literature data during 1997-2017. The findings revealed that 63 Central regional literature written works were investigated by 16 educational institutions, with Naresuan University using them the most. Those conducting the research studies included master's and doctoral students as well as other researchers. The field of Thai received the most attention. The most examined types of literature were the following two groups: the group of tales and religions and the group of folk lyrics. Regarding the research issues used to analyze components of literature, it was found that literary studies was the most used, followed by folklores, comparative studies, studies on Buddhist philosophy, virtue, and merit, and social studies, respectively. It was also found that documentary research was popular among the researchers. Most of them primarily relied on examining texts. In the future, various types of research methods may be utilized.

1. บทนำ

วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นวรรณกรรมที่ปรากฏในท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นผลงานของคนในท้องถิ่น มีการสร้างและเสพที่สัมพันธ์บริบทท้องถิ่น สุกัญญา สุจนายา (2561) กล่าวว่า วรรณกรรมท้องถิ่นหรือวรรณกรรมพื้นบ้านเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทยลักษณะหนึ่ง แบ่งเป็น 2 หมวด คือ หมวดวรรณกรรมพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องราวที่ถ่ายทอดอยู่ในวิถีชีวิตชาวบ้าน ด้วยวิธีการบอกเล่า เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร หรือเป็นภาพ เช่น นิทานและพื้นบ้าน บทร้องพื้นบ้าน บทสวดหรือบทกล่าวในพิธีกรรม สำนวน ภาษิต คำพูดหรือคำกล่าวที่มีสัมผัสคล้องจองกัน ปริศนาคำทายและตำรา ต่อมา คือ หมวดภาษา หมายถึง เครื่องมือที่ใช้สื่อสารในวิถีชีวิตของแต่ละกลุ่มชน ทั้งเสียงพูด ตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ ซึ่งสะท้อนโลกทัศน์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาถิ่น ภาษาชาติพันธุ์ และภาษาสัญลักษณ์

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม (2561) แบ่งวรรณกรรมท้องถิ่นหรือวรรณกรรมพื้นบ้านเป็น 7 ลักษณะ ลักษณะแรก คือ นิทานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องเล่าที่สืบทอดต่อ ๆ กันมา เช่น นิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ นิทานศาสนา นิทานคติ ลักษณะที่สอง คือ ตำนานพื้นบ้าน คือ เรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสถานที่ บุคคล ศาสนวัตถุ และศาสนสถานที่สำคัญ ๆ ในท้องถิ่น และเรื่องเล่าที่อธิบายความเป็นมาของความเชื่อและพิธีกรรมในท้องถิ่นต่าง ๆ ลักษณะที่สาม คือ บทสวดหรือบทกล่าวในพิธีกรรม หมายถึง คำสวดที่ใช้ประกอบในพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น บททำขวัญ คำบูชา คำสมา คำเวหนาน บทประกอบการรักษาโรคพื้นบ้าน คำให้พร คำอธิษฐาน ฯลฯ ลักษณะที่สี่ คือ บทร้องพื้นบ้าน หมายถึง คำร้องที่ถ่ายทอดสืบทอดกันมาในโอกาสต่าง ๆ เช่น บทกล่อมเด็ก บทร้องเล่น บทเกี่ยวพาราสี คำเซ็ง ฯลฯ ลักษณะที่ห้า คือ สำนวน ภาษิต หมายถึง คำพูดหรือคำกล่าวที่สืบทอดกันมา มักมีสัมผัสคล้องจองกัน เช่น ไฉน คำคม คำพังเพย คำขวัญ คติพจน์ คำคะนอง ฯลฯ ลักษณะที่หก คือ ปริศนาคำทาย หมายถึง คำหรือข้อความที่ตั้งเป็นคำถาม คำตอบที่สืบทอดกันมาเพื่อให้ผู้ตอบทายหรือตอบปัญหา เช่น คำทาย ปัญหาเขาวงกต ฆะหมี่ และลักษณะที่เจ็ด คือ ตำรา หมายถึง องค์ความรู้ที่มีการเขียนบันทึกในเอกสารโบราณ เช่น ตำราโหราศาสตร์ ตำราดูลักษณะคนและสัตว์ ส่วนปริยา หิริยประดิษฐ์ และสมเกียรติ วัฒนาพงษากุล (2554, น. 10) แบ่งอย่างกว้าง ๆ ได้ 6 ประเภท ได้แก่ นิทาน นิยาย ประวัติ แหล่ง มหากาพย์ และเพลง ในขณะที่ ประจักษ์ สายแสง (2527, น. 187-188) แบ่งวรรณกรรมตามรายละเอียดของเนื้อหา เช่น เทพปกรณัม นิทาน นิยายและตำนาน ประวัติ มหากาพย์ บทขับร้อง บทสวด บทเห่กล่อม บทคร่ำครวญ บทแสดงความในใจ นิราศ สุภาษิต เรื่องล้อ เรื่องเสียดสี ปริศนา คำทาย วรรณกรรมกลบท เป็นต้น ละหากพิจารณาความหมายทั่วไปอาจรวมถึงวรรณกรรมประเภทตำรายา ไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ พงศาวดาร กฎหมาย และบันทึกส่วนตัว

วรรณกรรมท้องถิ่นมีคุณค่าหลายประการ ดังที่รัช ภูมโนทก (2525, น. 9-10) กล่าว คุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่นว่า ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางมโนทัศน์ของกลุ่มชนในแต่ละท้องถิ่น มีอิทธิพลต่อการกำหนดระเบียบปฏิบัติและพฤติกรรมของกลุ่มชนในท้องถิ่น เป็นสื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวไทย และทำให้เห็นค่านิยมในสังคมนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นค่านิยมเรื่องความงาม ความดี ความเจริญหรือคุณธรรมต่างๆ ที่สืบทอดมาจากพุทธศาสนา

วรรณกรรมท้องถิ่นปรากฏอยู่ในภาคต่างๆ ของไทย ในกรณีของวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางมีทั้งวรรณกรรมประเภทลายลักษณ์และวรรณกรรมที่เป็นของชาวบ้านที่สำคัญ คือ วรรณกรรมมุขปาฐะ เช่น เพลงพื้นบ้าน นิทาน เรื่องเล่า ผู้แต่งใช้คำประพันธ์ประเภทกาพย์และกลอน (ปรียา หิรัญประดิษฐ์ และสมเกียรติ วัฒนาพงษากุล, 2554, น. 10-53)

การวิจัยที่มุ่งเน้นสังเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางมีการทำกันไว้มาก เช่น อภิลักษณ์ เกษมผลกุล (2561) นำเสนอบทความ เรื่อง “สุนทรียะ ศรัทธา และปัญญาไทย: รากฐานและจิตวิญญาณของวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลาง” พบว่า วรรณกรรมกลุ่มนี้เป็นเสมือนภาพแทนของผู้คนถ่ายทอดความรู้-ความรู้สึก-นึกคิด ไขว่คว้าคลุมในทุกด้านของการใช้ชีวิต มีทั้งวรรณกรรมตำรา วรรณกรรมคำสอน วรรณกรรมศาสนา วรรณกรรมประกอบพิธีกรรม ฯลฯ เพื่อตอบสนองการใช้ประโยชน์ในทุกมิติ รากฐานของวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางที่สำคัญ คือ สุนทรียะ (ความงาม) ศรัทธา (ความดี) และ “ปัญญา” (ความจริง) เป็นจิตวิญญาณที่สะท้อน อัตลักษณ์ทางสุนทรียะ คือ ความประณีตทั้งรูปแบบและภาษา ศรัทธา คือ การมีพระพุทธศาสนาและความเชื่อเป็นกรอบความคิด ปัญญา คือ สรรพศาสตร์ที่ใช้ในการถ่ายทอดทั้งทางตรง และทางอ้อม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นรากฐานและจิตวิญญาณของบรรพชนภาคกลางที่ใช้ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมท้องถิ่น จนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจนปัจจุบัน นอกจากนี้ก็เป็นการเขียนบทความ วรรณกรรมท้องถิ่นภาคอื่นๆ เช่น ปฐม หงส์สุวรรณ (2561) เขียนเรื่อง ถอดบทเรียนวรรณกรรมอีสานศึกษา: มองเส้นทางจากอดีตสู่อนาคต ตั้งแต่ พ.ศ. 2520-2560 โดยมุ่งศึกษาแนวทางการวิจัยวรรณกรรมภาคอีสานในช่วงต่างๆ มุ่งประเด็นไปที่การใช้แนวคิดทฤษฎี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยานิพนธ์เป็นหลัก ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนา (2561) เขียนบทความเรื่อง สามทศวรรษแห่งวรรณกรรมล้านนาศึกษา (พ.ศ. 2530-2560) และพัชลิน จินนุ่น (2562) วิจัยองค์ความรู้และทิศทางการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540-2560)

ผู้วิจัยพบว่า ยังไม่มีการวิจัยสถานภาพวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางในช่วง พ.ศ. 2540-2560 ที่ครอบคลุมในประเด็นต่างๆ ได้แก่ สถาบันและสาขาวิชาที่วิจัยวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภทของข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย สื่อและระเบียบวิธีที่ใช้ในการวิจัย แนวคิดหรือประเด็นที่นำมาศึกษาวิจัย ตลอดจนพัฒนาการในภาพรวม ผู้วิจัยจึงคิดที่จะรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางช่วงดังกล่าว เหตุผลอีกประการหนึ่ง คือ ต้องการขยายขอบเขตการศึกษาวรรณกรรม

ท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกภาค จากเดิมที่เคยศึกษาไว้แล้ว คือ สถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ จึงวิจัยเพิ่มเติมวรรณกรรมท้องถิ่นภาคอื่นๆ ด้วย บทความนี้จึงเขียนขึ้นเพื่อเผยให้เห็นสถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540-2560) เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักวิชาการรุ่นหลังที่มีความสนใจวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลาง จะได้มีแนวทางในการสร้างสรรค์งานวิจัยทางวรรณกรรมต่อไปและต่อเนื่อง

2. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อสังเคราะห์สถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540-2560)

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เก็บข้อมูลจากงานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์และรายงานวิจัยสาขาวิชาภาษาไทย และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางในระดับอุดมศึกษาของไทย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม คือ บทความวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การค้นคว้าอิสระ โครงการศึกษาเฉพาะบุคคล และงานตีพิมพ์ในรูปแบบงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ที่พิมพ์เผยแพร่ในช่วง พ.ศ. 2540-2560 ในการสืบค้นข้อมูล ผู้วิจัยเลือกกลุ่มข้อมูลที่เห็นว่าเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ และสะดวกต่อการเข้าถึงทางสื่อออนไลน์ โดยเก็บข้อมูลจากสืบค้นทางอินเทอร์เน็ตของห้องสมุดและบัณฑิตวิทยาลัยของสถาบันต่าง ๆ นำเสนอข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ต่อมาจึงนำมาสังเคราะห์สถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่น ผู้วิจัยสังเคราะห์เพื่อให้นักวิจัยมีแนวทางในการทำวิจัย และเห็นทิศทางการทำวิจัยมากยิ่งขึ้น

4. สถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540-2560)

4.1 การสังเคราะห์งานวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นตามสถาบันและสาขาวิชา

งานวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางตามสถาบันและสาขาวิชาพบว่า สถาบันที่ใช้ข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่นมีทั้งหมด 16 สถาบัน ประกอบด้วย 1) มหาวิทยาลัยนเรศวร มี 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาภาษาไทย พบจำนวน 14 เรื่อง หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาไทยศึกษา พบจำนวน 1 เรื่อง หลักสูตร กศ.ม. สาขาวิชาภาษาไทย พบจำนวน 1 เรื่อง รวมวิทยานิพนธ์จำนวน 16 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25.39 2) มหาวิทยาลัยรามคำแหง หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาไทยศึกษา พบจำนวน 8 เรื่อง ทั้งมีรายงานวิจัย จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 17.46 3) จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย หลักสูตรอ.ม. สาขาวิชาภาษาไทย พบจำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 9.52 4) มหาวิทยาลัยบูรพา หลักสูตรศศ.ม. สาขาวิชาภาษาไทย พบจำนวน 4 เรื่อง ทั้งมีรายงานวิจัย จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 9.52 5) มหาวิทยาลัยศิลปากร หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาจารึกภาษาไทย พบจำนวน 3 เรื่อง หลักสูตรอ.ม. สาขาวิชาภาษาไทย พบจำนวน 3 เรื่อง รวมวิทยานิพนธ์ จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 9.52 6) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาภาษาไทย พบจำนวน 3 เรื่อง สาขาวรรณคดีไทย พบจำนวน 1 เรื่อง รวมวิทยานิพนธ์ จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 6.34 7) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หลักสูตร ปร.ด. วัฒนธรรมศาสตร์ พบจำนวน 1 เรื่อง หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาภาษาไทย พบจำนวน 1 เรื่อง รวมวิทยานิพนธ์ จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.17 8) มหาวิทยาลัยมหิดล หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาภาษาไทย พบจำนวน 1 เรื่อง หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา พบจำนวน 1 เรื่อง รวมวิทยานิพนธ์ จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.17 9) มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี สาขาไทยศึกษา พบจำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.17 10) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ หลักสูตร ปร.ด. สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค พบจำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.17 11) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย หลักสูตร ศน.ม. สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา พบจำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.58 12) มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาภาษาไทย พบจำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.58 13) มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง รายงานวิจัย พบจำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.58 14) มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม รายงานวิจัย พบจำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.58 15) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาภาษาไทย พบจำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.58 และ 16) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หลักสูตร กศ.ม. สาขาวิชาภาษาไทย พบจำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.58 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 1

ภาพรวมของสถาบันและสาขาวิชาที่วิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลาง

สถาบัน/หน่วยงาน	ประเภทงานวิจัย		ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ) ของงานวิจัย	สถาบัน/คณะ/สาขาวิชา (เรื่อง)
	วิทยานิพนธ์	รายงานวิจัย		
มหาวิทยาลัยนครสวรรค์	16	-	25.39	สาขาวิชาภาษาไทย 15 สาขาวิชาไทยศึกษา 1
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	8	3	17.46	สาขาวิชาไทยศึกษา 8 รายงานวิจัย 3
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	6	-	9.52	สาขาวิชาภาษาไทย 6
มหาวิทยาลัยบูรพา	4	2	9.52	สาขาวิชาภาษาไทย 4 รายงานวิจัย 2

สถาบัน/หน่วยงาน	ประเภทงานวิจัย		ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ) ของงานวิจัย	สถาบัน/คณะ/สาขาวิชา (เรื่อง)
	วิทยานิพนธ์	รายงานวิจัย		
มหาวิทยาลัยศิลปากร	6	-	9.52	สาขาวิชาจารึกภาษาไทย 3 สาขาวิชาภาษาไทย 3
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	4	-	6.34	สาขาวิชาภาษาไทย 3 สาขาวรรณคดีไทย 1
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	2	-	3.17	สาขาวิชาภาษาไทย 1 สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ 1
มหาวิทยาลัยมหิดล	2	-	3.17	สาขาวิชาภาษาไทย 1 สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา 1
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี	2	-	3.17	สาขาไทยศึกษา 2
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	2	-	3.17	สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา ภูมิภาค 2
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	1	-	1.58	สาขาวิชาพุทธศาสนาและ ปรัชญา 1
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	1	-	1.58	สาขาวิชาภาษาไทย 1
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง	-	1	1.58	รายงานวิจัย 1
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	-	1	1.58	รายงานวิจัย 1
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	1	-	1.58	สาขาวิชาภาษาไทย 1
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	1	-	1.58	สาขาวิชาภาษาไทย 1
รวม	56	7	100	

จากตารางที่ 1 เห็นได้ว่า สถาบันอุดมศึกษาในภาคกลางนำวรรณกรรมท้องถิ่นไปวิจัยถึง 16 สถาบัน สถาบันที่นิยมนำวรรณกรรมไปวิจัย คือ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยรามคำแหง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีที่ตั้งอยู่ในภาคกลาง มีข้อสังเกตว่า มหาวิทยาลัยในภาคเหนือ และ มหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในภาคใต้ไม่ค่อยวิจัยโดยใช้ข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลาง ซึ่งน่าจะเกิดจากนโยบายของมหาวิทยาลัยที่สนับสนุนให้วิจัยวรรณกรรมในท้องถิ่นของตน

ผู้วิจัยจัดประเภทของงานวิจัยได้ 6 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) กลุ่มภาษา วรรณกรรม และวรรณคดีเปรียบเทียบ 2) กลุ่มพุทธศาสนา ปรัชญา 3) กลุ่มวัฒนธรรมศึกษา ไทยคดีศึกษา ไทยศึกษา 4) กลุ่มจารึกตะวันออก 5) กลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค และ 6) กลุ่มงานวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 2

ภาพรวมกลุ่มสาขาวิชาที่วิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลาง

กลุ่ม	จำนวน (เรื่อง)	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ)
กลุ่มภาษา วรรณกรรม และวรรณคดีเปรียบเทียบ	37	58.73
กลุ่มพุทธศาสนา ปรัชญา	1	1.58
กลุ่มวัฒนธรรมศึกษา ไทยคดีศึกษา ไทยศึกษา	13	20.63
กลุ่มจารึกตะวันออก	3	4.76
กลุ่มการพัฒนา	2	3.17
กลุ่มงานวิจัย	7	11.11
รวม	63	100

จากตารางที่ 2 เห็นได้ว่า มีการทำวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นในกลุ่มภาษา วรรณกรรม และวรรณคดีเปรียบเทียบมากที่สุด จำนวน 37 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 58.73 ตามด้วยกลุ่มวัฒนธรรมศึกษา ไทยคดีศึกษา ไทยศึกษา พบจำนวน 13 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 20.63 ถัดมาคืองานวิจัยจำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 11.11 กลุ่มจารึกตะวันออก พบจำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.76 กลุ่มการพัฒนา พบจำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.17 และกลุ่มพุทธศาสนา ปรัชญา พบจำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.58 การที่กลุ่มแรกนำวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางไปวิจัยมากที่สุด เกิดจากเป็นกลุ่มที่มุ่งวิเคราะห์ด้วยบท (text) วรรณกรรมโดยตรง

ในส่วนของนิสิตนักศึกษาและนักวิจัยที่วิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นพบว่า กลุ่มปริญญาโท นิยมใช้กลุ่มข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่นมากที่สุด พบจำนวน 54 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 85.71 ตามด้วยกลุ่มนักวิจัยพบจำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 11.11 และกลุ่มของบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาเอก พบไม่มากนัก คือ จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.17 ดังตาราง

ตารางที่ 3

ภาพรวมกลุ่มคนที่วิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลาง

กลุ่ม	จำนวน (เรื่อง)	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ)
ปริญญาโท	54	85.71
ปริญญาเอก	2	3.17
นักวิจัย	7	11.11
รวม	63	100

จากตารางที่ 3 เห็นได้ว่า กลุ่มนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาโทนิยมนำวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางไปวิจัยมากกว่าระดับปริญญาเอก ซึ่งเกิดจากการมีปริมาณผู้เรียนที่มากกว่า และการเปิดหลักสูตรระดับนี้ตามสถาบันต่าง ๆ มีมากกว่าหลักสูตรระดับปริญญาเอก

4.2 ประเภทของวรรณกรรมที่นำมาวิจัย ผลการศึกษาพบว่า มีประเภทต่าง ๆ ดังนี้

ในการจัดประเภทของวรรณกรรม ผู้วิจัยจัดเมื่อรวบรวมบทความจากงานวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้จำนวน 63 เรื่อง ต่อมาจึงนำมาจัดจำแนกกลุ่มว่ามีกลุ่มอะไรบ้าง สำหรับการจัดจำแนกจะอาศัยเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของวรรณกรรมที่ใกล้เคียงกันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่น วรรณกรรมประเภทบทร้อง เน้นการนำไปที่การร้องรำทำเพลง วรรณกรรมกลุ่มนิทานและศาสนา เน้นข้อมูลที่เป็นเรื่องเล่าเพื่อความเพลิดเพลิน มีโครงเรื่องอย่างชัดเจน โดยข้อมูลนำมาจากนิทานท้องถิ่นทั่วไป และนิทานที่อิงบริบททางศาสนา กล่าวคือ มีเนื้อหาที่นำมาจากนิทานชาดก หรือนิทานศาสนา กลุ่มสำนวน สุภาษิตและคำสอนเน้นเนื้อหาที่ให้คติ คำสอน และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ กลุ่มตำรา และคัมภีร์เน้นให้ความรู้ กลุ่มนิราศมุ่งบันทึกการเดินทาง การพลัดพราก การคร่ำครวญเมื่อต้องไกลที่อยู่อาศัย คนรักหรือสิ่งรัก กลุ่มคำถาม คำทายมีเนื้อหาเกี่ยวกับคำถาม คำทาย การหาคำตอบ เช่น ปริศนาธรรม ปริศนาคำทาย กลุ่มอุกฤษยาม นิमितและทำนายลักษณะ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดูฤกษ์ยามต่าง ๆ การทำนายดวงชะตาราศีของบุคคลตามปีเกิด เดือนเกิด และวันเกิด การทำนายความฝัน การเสี่ยงทาย เป็นต้น กลุ่มประสมประสานประเภทวรรณกรรม เป็นงานวิจัยไม่จำแนกประเภทของวรรณกรรม กล่าวคือ ในงานวิจัยมีเนื้อหาของวรรณกรรมที่หลากหลาย ไม่มุ่งประเภทใดประเภทหนึ่ง นักวิจัยรวบรวมเพื่อวิเคราะห์ประเด็นที่ตนสนใจ ดังรายละเอียดงานวิจัยวรรณกรรมแต่ละประเภทดังนี้

4.2.1 งานวิจัยกลุ่มบทร้องพื้นบ้าน นักวิจัยศึกษาทั้งองค์ประกอบของเนื้อหาในเชิงวรรณคดีศึกษา และการนำประเด็นหรือแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งที่ตนให้ความสนใจมาใช้ในการวิเคราะห์ เช่น ภูมิปัญญา พุทธธรรม สุนทรียศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ข้อมูลที่พบทั้งหมดมี 11 เรื่อง เช่น เจ็ดจัน ดอกแก้ว (2543) เรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาของลิเกลูกบท ในดวงตา ปทุมสูติ (2553) เรื่อง วรรณศิลป์ที่ได้รับอิทธิพลจากเพลงพื้นบ้านภาคกลาง และภาพสะท้อนวัฒนธรรมพื้นบ้านในกวีนิพนธ์ของคึกกานท์ ปทุมสูติ และศุภมน อาภาพันธ์ (2554) เรื่อง การแสดงลักษณะทวีป - ชัยณรงค์ วงศ์เทวัญ: การศึกษาตามนชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร

4.2.2 งานวิจัยกลุ่มนิทานและศาสนา ข้อมูลกลุ่มนี้นักวิจัยเก็บจากนิทานประเภทต่าง ๆ ประเด็นวิเคราะห์ มีทั้งการวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบทในเชิงวรรณคดีศึกษา และการอาศัยแนวคิดคติชนวิทยา ข้อมูลที่พบทั้งหมดมี 34 เรื่อง เช่น ลาวัญย์ พิมพันธ์ดี (2540) เรื่อง จริยธรรมในนิทานพื้นบ้านไทย จากการประกวดเล่านิทานพื้นบ้านไทย สำนักงาน

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2537 ธีรฐา คำชู (2547) เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมกลอนสวด เรื่อง มหาชมพูบดีสูตร ธีรณัฐ แผลงภู (2552) เรื่อง อนุภาคการให้รางวัลและการลงโทษในนิทานพื้นบ้านไทย: ลักษณะและความหมายเชิงวัฒนธรรม และเสาวลักษณ์ อนันตศานต์ (2560) เรื่อง การวิเคราะห์ด้านมิติของตัวละครในนิทาน

4.2.3 งานวิจัยกลุ่มสำนวน สุภาษิตและคำสั่งสอน นักวิจัยมุ่งเปรียบเทียบองค์ประกอบของตัวบทวรรณกรรมภาคหนึ่งกับอีกภาคหนึ่งในเชิงวรรณคดีศึกษา บ้างก็ศึกษาในเชิงการประยุกต์ใช้ในสังคม พบทั้งหมด 4 เรื่อง เช่น รัชฎา พุฒิประภาส (2543) เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องกฤษณาสนนน้อย บุญสนอง สมวงศ์ (2551) เรื่อง การประยุกต์และบูรณาการสุภาษิตจากวรรณกรรมคำสอนของไทยสำหรับบุคคลและสังคม และภูมิจิต เรื่องเดช (2551) เรื่อง การวิเคราะห์วรรณกรรมคำสอนของไทย กัมพูชาและลาว

4.2.4 งานวิจัยกลุ่มตำรา และคัมภีร์ งานวิจัยกลุ่มนี้พบเพียงเรื่องเดียว นักวิจัยศึกษาเชิงเปรียบเทียบประวัติความเป็นมา คำศัพท์ และสูตรคำนวณในคัมภีร์ ได้แก่ ยุทธพร นาคสุข (2554) เรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์คัมภีร์สุริยาตราบบถภาคกลาง ฉบับล้านนาและฉบับไทลื้อ

4.2.5 งานวิจัยกลุ่มตำนานพื้นบ้าน นักวิจัยเก็บข้อมูลจากตำนานต่าง ๆ เช่น ตำนานพระพุทธรเจ้าห้าพระองค์ และตำนานพระคเณศ ส่วนใหญ่วิเคราะห์โดยอาศัยแนวคิดทางคติชน เช่น ด้านบทบาทหน้าที่ ศึกษาอนุภาค แบบเรื่อง โครงสร้าง และการหาความหมายเชิงวัฒนธรรม ข้อมูลที่พบทั้งหมดมี 5 เรื่อง เช่น สายป่าน ปุริวรรณชนะ (2548) เรื่อง ลักษณะเด่นของตำนานประจำถิ่นริมแม่น้ำและชายฝั่งทะเลภาคกลางของไทย อนุชา พิมพ์ศักดิ์ (2550) เรื่อง ตำนานพระเจ้าห้าพระองค์: โครงสร้างเนื้อหาและบทบาทในสังคมไทย และบุญเดิม พันรอบ (2558) เรื่อง ตำนานท้องถิ่นภาคตะวันออก: ความสัมพันธ์ระหว่างอดีตและปัจจุบัน

4.2.6 งานวิจัยกลุ่มนิราศ งานวิจัยกลุ่มนิราศพบเพียงเรื่องเดียว นักวิจัยศึกษาองค์ประกอบของตัวบท และศึกษาภาพสะท้อนวิถีชีวิตของชาวเพชรบุรี ได้แก่ ธีรฐา คำชู (2557) เรื่อง วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรบุรี: การศึกษาเชิงวิเคราะห์

4.2.7 งานวิจัยวรรณกรรมกลุ่มคำถาย คำทาย นักวิจัยเก็บข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและจากการสัมภาษณ์ชาวบ้าน สำหรับประเด็นในการวิเคราะห์ เช่น วิเคราะห์เนื้อหา คุณค่า โครงสร้างภาษา ข้อมูลที่พบทั้งหมดมี 3 เรื่อง ได้แก่ วิภาดา เปลี่ยนไทย (2547) เรื่อง ปริศนาคำทายในอินเทอร์เน็ต: การวิเคราะห์เชิงหน้าที่นิยม สิริกัญญา จันทรแปลก (2552) เรื่อง การศึกษาปริศนาคำทายของชาวตำบลนาแซง อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ และสุจิตรา แซ่ลิ้ม (2549) เรื่อง ความกำกวมอย่างจงใจในปริศนาคำทายร่วมสมัยของไทย

4.2.8 งานวิจัยวรรณกรรมกลุ่มฤกษ์ยาม นิमितและทำนายลักษณะ นักวิจัยมุ่งวิเคราะห์เนื้อหา กลวิธีทางวรรณกรรม และการวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคม กลุ่มนี้อาจจัดเป็นกลุ่มวรรณกรรมพยากรณ์ก็ได้ ข้อมูลที่พบทั้งหมดมี 2 เรื่อง ได้แก่ มะลิ จรุงเกียรติ (2549) เรื่อง การศึกษาวรรณกรรมใบเชี่ยมชีของวัดในจังหวัดภาคกลาง และอุไรวรรณ สิงห์ทอง (2556) เรื่อง การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรมเสี่ยงทาย: กรณีศึกษาวัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในจังหวัดตาก

4.2.9 งานวิจัยกลุ่มประสมประสานประเภทวรรณกรรม นักวิจัยเก็บข้อมูลวรรณกรรมแล้วนำมาจำแนกประเภท ต่อมาก็นำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้แนวทางวรรณคดีศึกษาและคติชนวิทยา ข้อมูลมี 2 เรื่อง ได้แก่ จรินทร์ แทนคุณ (2542) เรื่อง การสำรวจและศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นจากสมุดไทยของอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี และวีระวัชร ปิ่นเขียน (2548) เรื่อง วรรณกรรมของชาวไทยเชื้อสายเขมรในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

โดยภาพรวมวรรณกรรมกลุ่มนิทานและศาสนาได้รับความนิยมมากที่สุด พบจำนวน 34 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 53.96 ตามด้วยกลุ่มบทร้องพื้นบ้าน พบจำนวน 11 เรื่องคิดเป็นร้อยละ 17.46 กลุ่มตำนานพื้นบ้าน พบจำนวน 5 เรื่องคิดเป็นร้อยละ 7.93 กลุ่มสำนวน สุภาษิตและคำสอนพบจำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 6.34 กลุ่มปริศนาคำทาย พบจำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.76 กลุ่มฤกษ์ยาม ดูนิมิตและทำนายลักษณะและกลุ่มประสมประสานพบจำนวนเท่ากันคือ กลุ่มละ 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.17 ในขณะที่กลุ่มตำรา แบบเรียนและคัมภีร์ และกลุ่มนิราศพบอย่างละ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.58 ดังตารางและแผนภูมิต่อไปนี้

ตารางที่ 4

ภาพรวมประเภทของวรรณกรรมที่นักวิจัยนิยมใช้ในการศึกษา

ประเภทของวรรณกรรมท้องถิ่น	จำนวน (เรื่อง)	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ)
บทร้องพื้นบ้าน	11	17.46
นิทานและศาสนา	34	53.96
สำนวน สุภาษิตและคำสอน	4	6.34
ตำรา และคัมภีร์	1	1.58
ตำนานพื้นบ้าน	5	7.93
นิราศ	1	1.58
คำถาม คำทาย	3	4.76
ฤกษ์ยาม ดูนิมิตและทำนายลักษณะ	2	3.17
ประสมประสาน	2	3.17
รวม	63	100

จากตารางที่ 4 เห็นได้ว่า นักวิจัยใช้ข้อมูลที่หลากหลาย เพียงแต่วรรณกรรมกลุ่มนิทานและศาสนาได้รับความนิยมจากนักวิจัยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ การที่วรรณกรรมกลุ่มนิทานและศาสนาได้รับความนิยมค่อนข้างมาก เกิดจากเป็นวรรณกรรมที่พบโดยทั่วไปในสังคม ข้อมูลหาได้ง่าย ทั้งจากการบันทึกไว้ในเอกสารและการสัมภาษณ์จากกลุ่มชาวบ้าน ตามด้วยวรรณกรรมประเภทบทร้อง ซึ่งมีทั้งเพลงลูกทุ่ง เพลงกล่อมเด็กหรือเพลงพื้นบ้านตามความนิยมของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยวรรณกรรมกลุ่มนี้สามารถหาข้อมูลได้ง่ายเช่นเดียวกัน ส่วนวรรณกรรมกลุ่มอื่นๆ ได้รับความนิยมน้อยลง

4.3 แนวคิดหรือประเด็นที่ใช้ศึกษาวรรณกรรม สามารถแบ่งกลุ่มได้ดังนี้

4.3.1 การศึกษาเชิงคติชน นักวิจัยมุ่งศึกษาอนุภาค แบบเรื่อง บทบาทหน้าที่ เป็นต้น ข้อมูลที่พบมีทั้งหมด 11 เรื่อง เช่น ปรียารัตน์ ชาวลิตประพันธ์ (2547) เรื่อง อนุภาคสมพาสที่ผิดธรรมชาติในนิทานไทย นักวิจัยมุ่งศึกษาโดยใช้แนวคิดอนุภาค ของสตีธ ทมป์สัน (Stith Thompson) สายป่าน ปุริวรรณชนะ (2548) เรื่อง ลักษณะเด่นของตำนานประจำถิ่นริมแม่น้ำและชายฝั่งทะเลภาคกลางของไทย โดยจำแนกแบบเรื่อง (TALE TYPE) ตามแนวคิดของสตีธ ทมป์สัน อนุชา พิมศักดิ์ (2550) เรื่อง ตำนานพระเจ้าห้าพระองค์: โครงสร้างเนื้อหาและบทบาทในสังคมไทย นักวิจัยศึกษาทั้งอนุภาค แบบเรื่อง และโครงสร้างของตำนานพระเจ้าห้าพระองค์ รวมถึงวิเคราะห์บทบาทของตำนาน และदनัย วินัยรัตน์ (2551) เรื่อง การสร้างความหมายภูมิลักษณะท้องถิ่นผ่านนิทานพื้นบ้านเรื่องตาม่องล่าย นักวิจัยใช้แนวคิดเกี่ยวกับภูมิลักษณะ และทฤษฎีโครงสร้างนิยม

4.3.2 การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ นักวิจัยใช้วิธีการเปรียบเทียบองค์ประกอบของวรรณกรรมเรื่องหนึ่งกับอีกเรื่องหนึ่ง มีทั้งเปรียบเทียบตัวบทในภาคเดียวกัน เปรียบเทียบตัวบทกับภาคอื่น หรือชาติอื่น และเปรียบกับอียุคสมัย ข้อมูลที่พบทั้งหมดมี 10 เรื่อง เช่น เมทินี รัชฎารักษ์ (2541) เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องจันทพาด ฉบับภาคกลาง ฉบับล้านนา ฉบับอีสาน และฉบับภาคใต้ ริสา แก้วจินดา (2546) เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบนิทานเรื่องปลาบู่ทองฉบับภาคกลางและฉบับภาคอีสาน พิเชฐ ชัยพร และพันธุ์ทิพย์ ชีระเนตร (2549) เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องสุวรรณเศียร, อ้อมล่อมต่อคำและท้าวหัว ภูมิจิต เรืองเดช (2551) เรื่อง การวิเคราะห์วรรณกรรมคำสอนของไทย กัมพูชาและลาว และบุญเต็ม พันธรอบ (2558) เรื่อง ตำนานท้องถิ่นภาคตะวันออก: ความสัมพันธ์ระหว่างอดีตและปัจจุบัน

4.3.3 การศึกษาพุทธปรัชญา คุณธรรม จริยธรรม นักวิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยอิงหลักธรรมในพระพุทธศาสนา หรือนโยบายทางสังคม ข้อมูลที่พบทั้งหมดมี 9 เรื่อง เช่น สยมพร คล้ายประเสริฐ (2540) เรื่อง วิเคราะห์คุณธรรม 4 ประการ ในนิทานพื้นบ้านเขตการศึกษา 7

ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ อำนวย กมลมาลย์ (2553) เรื่อง การศึกษาหลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านจังหวัดอุทัยธานี รัฐยาสุนทรกะลัมพ์ (2553) เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษานิทานพื้นบ้าน 4 ภาค

4.3.4 การศึกษาภูมิปัญญา วัฒนธรรม นักวิจัยมักวิเคราะห์จากตัวบทเพื่อดูว่าวรรณกรรมเรื่องต่างๆ ปรากฏภูมิปัญญา วัฒนธรรมด้านใดบ้าง เช่น วัฒนธรรมด้านอาหารการกิน ที่อยู่อาศัย ภูมิปัญญาด้านเครื่องมือเครื่องใช้ ข้อมูลที่พบมี 2 เรื่อง ได้แก่ พัทธินทร์ แจ่มจำรูญ และคณะ (2550) เรื่อง การศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านในเพลงพื้นบ้าน: กรณีศึกษาชุมชนถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี และปิยณัฐ สุนทรประเสริฐ (2553) เรื่อง เอกลักษณะของภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านจังหวัดสุพรรณบุรี

4.3.5 การศึกษาองค์ประกอบวรรณกรรม นักวิจัยมุ่งวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบทในเชิงวรรณคดีศึกษา เช่น วิเคราะห์ภาษา เนื้อหา คุณค่า กลวิธี รวมถึงภาพสะท้อนด้านต่างๆ ข้อมูลที่พบทั้งหมดมี 15 เรื่อง เช่น พิมพ์ สมจิตร (2544) เรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง "นางโกลกตติ" นักวิจัยวิเคราะห์กลวิธีในการประพันธ์ รูปฉันทลักษณ์ สำนวนโวหาร หลักธรรมคำสอน ความเชื่อ และแนวคิด ญัฐา คำชู (2547) เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมกลอนสวด เรื่อง มหาชมพูบดินธุตฤต นักวิจัยวิเคราะห์คำประพันธ์ การเรียบเรียง สลีลาการใช้ถ้อยคำ ภาษา และภาพสะท้อน และวชิรวิชัย มุ่งมุล (2553) เรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์นิทานคำกลอนเรื่องพระคาจตุต นักวิจัยวิเคราะห์ลักษณะต้นฉบับ จุดประสงค์ในการแต่ง รูปแบบคำประพันธ์ การดำเนินเรื่อง ตัวละคร ฉาก การใช้ภาษา สำนวน ภาพพจน์ รสวรรณคดี อนุภาค และเปรียบเทียบอนุภาคกับอนุภาคในนิทานไทย

4.3.6 การศึกษาภาษา นักวิจัยมุ่งนำแนวคิดทางภาษาศาสตร์มาอธิบายตัวบท ข้อมูลที่พบมี 5 เรื่อง คือ วิภาดา เปลี่ยนไทย (2547) เรื่อง ปริศนาคำทายในอินเทอร์เน็ต: การวิเคราะห์เชิงหน้าที่นิยม นักวิจัยใช้แนวคิดหน้าที่นิยม สุธิตรา แซ่ลิ้ม (2549) เรื่อง ความกำกวมอย่างจงใจในปริศนาคำทายร่วมสมัยของไทย นักวิจัยใช้แนวคิดความกำกวมทางภาษา และน้ำผึ้ง มโนชัยภักดี (2554) เรื่อง การแสดงล้าตาคณะหวังเต๊ะ: การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร นักวิจัยใช้แนวคิดชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร

4.3.7 การประยุกต์ การปรับใช้ในการเรียนการสอนหรือสังคม นักวิจัยนำวรรณกรรมไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนหรือการนำไปประยุกต์ใช้ในสังคม ข้อมูลที่พบมีเพียงเรื่องเดียว โดยมุ่งนำวรรณกรรมไปปรับใช้กับบุคคล ได้แก่ บุญสนอง สมวงศ์ (2551) เรื่อง การประยุกต์และบูรณาการสู่ภาคการศึกษากววรรณกรรมคำสอนของไทยสำหรับบุคคลและสังคม

4.3.8 การศึกษาเชิงสุนทรียศาสตร์ นักวิจัยวิเคราะห์ความงามของถ้อยคำภาษา ภาพพจน์ ข้อมูลที่พบทั้งหมดมี 1 เรื่อง นักวิจัยมุ่งวิเคราะห์ในเชิงวรรณศิลป์ แต่ก็ศึกษาภาพสะท้อนประกอบด้วย ได้แก่ ในดวงตา ปทุมสูติ (2553) เรื่อง วรรณศิลป์ที่ได้รับอิทธิพลจากเพลงพื้นบ้านภาคกลาง และภาพสะท้อนวัฒนธรรมพื้นบ้านในกวีนิพนธ์ของศิวกันท์ ปทุมสูติ

4.3.9 การศึกษาเชิงสังคม นักวิจัยมุ่งวิเคราะห์โดยอิงกับโครงสร้างทางสังคม เช่น ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง วิถีชีวิต ปัญหาสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นต้น ข้อมูลที่พบทั้งหมดมี 9 เรื่อง เช่น สมใจ พันธุ์ควนิช (2541) เรื่อง การวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครในวรรณกรรมพื้นบ้านที่สอดคล้องกับวิถีประชาธิปไตย อุไรวรรณ สิงห์ทอง (2556) เรื่อง การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรมเสียดสย: กรณีศึกษาวัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในจังหวัดตาก และจิรนนท์ คงรักษ์ (2558) เรื่อง การศึกษาค่านิยมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านไทยพวน ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

โดยภาพรวมพบว่า มีการศึกษาองค์ประกอบวรรณกรรมมากที่สุด พบจำนวน 15 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 28.84 ที่เหลือเรียงตามลำดับดังนี้ การศึกษาเชิงคติชน พบจำนวน 11 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 17.46 การศึกษาเชิงเปรียบเทียบพบจำนวน 10 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 15.87 การศึกษาพุทธปรัชญา คุณธรรม จริยธรรมและการศึกษาเชิงสังคม พบเท่ากัน คือ กลุ่มละ 9 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 14.28 การศึกษาภาษาพบจำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.93 การศึกษาภูมิปัญญา วัฒนธรรม พบจำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.17 การประยุกต์ การปรับใช้ในการเรียนการสอน หรือสังคม และการศึกษาเชิงสุนทรียศาสตร์ พบจำนวนเท่ากัน คือ กลุ่มละ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.58 ดังตารางและแผนภูมิต่อไปนี้

ตารางที่ 5

การใช้แนวคิดหรือประเด็นในการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่น

แนวคิดหรือประเด็น	จำนวน (เรื่อง)	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ)
การศึกษาเชิงคติชน	11	17.46
การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ	10	15.87
การศึกษาพุทธปรัชญา คุณธรรม จริยธรรม	9	14.28
การศึกษาภูมิปัญญา วัฒนธรรม	2	3.17
การศึกษ่องค์ประกอบวรรณกรรม	15	28.84
การศึกษาภาษา	5	7.93
การประยุกต์ การปรับใช้ในการเรียนการสอนหรือสังคม	1	1.58
การศึกษาเชิงสุนทรียศาสตร์	1	1.58
การศึกษาเชิงสังคม	9	14.28
รวม	63	100

จากตารางที่ 5 เห็นได้ว่า นักวิจัยนิยมวิเคราะห์องค์ประกอบจากตัวบทวรรณกรรมในเชิงวรรณคดีศึกษา ไม่มุ่งอิงบริบทภายนอกมากนัก เช่น วิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบทด้านเนื้อหา แนวคิด คุณค่า และภาพสะท้อน การได้รับความนิยม อาจเพราะเป็นวิธีการที่ไม่ยุ่งยาก อาศัยการอ่านอย่างละเอียด (close reading) โดยวิธีนี้ทำกันอย่างต่อเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบัน งานวิจัยที่ใช้วิธีนี้มักเป็นการวิจัยจากข้อมูลปฐมภูมิ เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูลวรรณกรรมจากการออกภาคสนาม การปริวรรตวรรณกรรมจากศูนย์วัฒนธรรมต่าง ๆ แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อให้เห็นองค์ประกอบจากตัวบทในภาพรวม เพื่อให้ผู้อ่านรู้จักวรรณกรรมเรื่องนั้นๆ หรือประเภทนั้นๆ มากขึ้น เป็นการอนุรักษ์สืบทอดตัวบทให้คงอยู่ต่อไป กระทั่ง การศึกษาเชิงสังคม ก็ค่อนข้างอิงการวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมที่ตีความจากตัวบท รวมถึงการใช้ประเด็นการเปรียบเทียบตัวบทก็ยังเปรียบเทียบองค์ประกอบต่างๆ ของตัวบทเพื่อให้เห็นลักษณะร่วมและแตกต่างกันไป หรือประเด็นการศึกษาพุทธปรัชญา คุณธรรม จริยธรรม การศึกษาภูมิปัญญา วัฒนธรรม การศึกษาภาษา และการศึกษาเชิงสุนทรียศาสตร์ก็ยังคงอิงการวิเคราะห์ตัวบทค่อนข้างมาก การที่ผู้วิจัยแบ่งเป็นประเด็นต่างๆ ก็เพื่อให้ผู้อ่านเห็นจุดเน้นของงานวิจัยที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ในส่วนของการใช้แนวคิดทฤษฎีพบว่า นักวิจัยนิยมนำแนวคิดทางคติชนมาอธิบายตัวบท โดยมีการวิจัยกันค่อนข้างมาก ทำให้เห็นการศึกษาตัวบทที่มีความลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น แนวคิดทางคติชนที่นักวิจัยนิยมใช้ เช่น แนวคิดบทบาทหน้าที่ อนุภาค และแบบเรื่อง ส่วนการนำแนวคิดหลังสมัยใหม่มาใช้ยังปรากฏไม่มากนัก

4.4 การใช้สื่อและระเบียบวิธีวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การศึกษาเรื่องสื่อและระเบียบวิธีวิจัยพบว่า สื่อที่นักวิจัยนิยมใช้ ได้แก่ สื่อที่เป็นหนังสือเล่ม ไม่ว่าจะเป็นหนังสือโบราณ หนังสือสมัยใหม่ พบจำนวน 37 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 28.73 ต่อมาคือ สื่อผสมผสาน พบจำนวน 19 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 30.15 ตามด้วยสื่อบุคคล พบจำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.93 ปิดท้ายด้วยสื่อเว็บไซต์ พบจำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.17 สำหรับระเบียบวิธีวิจัยที่นักวิจัยนิยมใช้พบว่า นักวิจัยนิยมวิจัยเชิงเอกสารมากที่สุด คือ การมุ่งวิเคราะห์สังเคราะห์จากตัวบท พบจำนวน 41 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 65.07 ตามด้วยการวิจัยแบบผสมผสาน พบจำนวน 18 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 28.57 ปิดท้ายด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ พบจำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 6.34 ดังนี้

ตารางที่ 6

การใช้สื่อและระเบียบวิธีวิจัยในการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลาง

	สื่อ (จำนวน/ค่าเฉลี่ย)							ระเบียบวิธีวิจัย (จำนวน/ค่าเฉลี่ย)				จำนวน (เรื่อง)
	วีดิทัศน์	ภาพยนตร์	สื่อพื้นบ้าน	หนังสือเล่ม	สื่อบุคคล	เว็บไซต์	ผสมผสาน	เอกสาร	ปริวรรต	คุณภาพ	ผสมผสาน	
จำนวน (เรื่อง)	-	-	-	37	5	2	19	41	-	4	18	63
ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ)	-	-	-	28.73	7.93	3.17	30.15	65.07	-	6.34	28.57	100

จากตารางที่ 6 เห็นได้ว่า นักวิจัยใช้สื่อและระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลาย มีทั้งสื่อวีดิทัศน์ ภาพยนตร์ สื่อพื้นบ้าน หนังสือเล่ม สื่อบุคคล เว็บไซต์ และสื่อผสมผสาน โดยสื่อประเภทหนังสือเล่มได้รับความนิยมมากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ นักวิจัยมักเก็บข้อมูลจากเอกสารโบราณที่มีการปริวรรตหรือชำระไว้แล้ว ในส่วนของระเบียบวิธีวิจัย นักวิจัยนิยมวิจัยเชิงเอกสาร ซึ่งมุ่งวิเคราะห์จากตัวบท แต่ก็มีนักวิจัยในเชิงอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณซึ่งมุ่งหาค่าสถิติ ค่าร้อยละ หรือค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งมุ่งสัมภาษณ์คนในชุมชน และการวิจัยแบบผสมผสานซึ่งมุ่งเก็บข้อมูลทั้งจากเอกสาร การสัมภาษณ์ หรืออื่นๆ

4.5 การสังเคราะห์งานวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นในเชิงพัฒนาการ

การสังเคราะห์งานวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นในเชิงพัฒนาการแบ่งเป็น 4 ช่วง ดังนี้

ช่วง พ.ศ. 2540-2545: การมุ่งวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบท นักวิจัยมุ่งวิเคราะห์ด้านเนื้อหา กลวิธี แนวคิด ภาพสะท้อน และคุณธรรม ตัวอย่างงานวิจัยเช่น สมุพร คล้ายประเสริฐ (2540) เรื่อง วิเคราะห์คุณธรรม 4 ประการ ในนิทานพื้นบ้านเขตการศึกษา 7 ตามแนวพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ เรณุกานต์ วงศ์ภูดี (2542) เรื่อง การศึกษานิทานพื้นบ้านในจังหวัดชลบุรี เจตฉิน ดอกแก้ว (2543) การวิเคราะห์เนื้อหาของลิเกลูกบท วิทยุภรณ์ ภูทอง (2544) เรื่อง ศึกษาวิเคราะห์ห่มหาชาติกลอนสวด ฉบับวัดกลางวรวิหาร จังหวัดสมุทรปราการ ณัฐกานต์ เกาศล (2545) เรื่อง การเปรียบเทียบนิทานคำสอนของภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกมล บุญเขต และคณะ (2545) เรื่อง ศึกษาชีวประวัติและผลงานวรรณกรรมเพลงพื้นบ้านของตะเลียม ภาชนะทอง

ช่วง พ.ศ. 2546-2550: การให้ความสำคัญกับแนวคิดทางคติชน นักวิจัยนำแนวคิดด้านคติชนมาใช้ค่อนข้างมาก แม้จะยังสืบทอดการศึกษาองค์ประกอบของตัวบทอยู่ ตัวอย่างงานวิจัย

เช่น ริสา แก้วจินดา (2546) เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบนิทานเรื่องปลาบู่ทองฉบับภาคกลางและฉบับภาคอีสาน ปรียารัตน์ เชาวลิตรประพันธ์ (2547) อนุภาคสมพาสที่ผิวดมรชาติในนิทานไทย สายป่าน ปุริวรรณชนะ (2548) เรื่อง ลักษณะเด่นของตำนานประจำถิ่นริมแม่น้ำและชายฝั่งทะเล ภาคกลางของไทย ราชันย์ เวียงเพิ่ม (2550) พระคณศ: ตำนานและพิธีกรรมในสังคมไทย และอนุชา พิมพ์ศักดิ์ (2550) เรื่อง ตำนานพระเจ้าห้าพระองค์: โครงสร้างเนื้อหาและบทบาทในสังคมไทย

ช่วง พ.ศ. 2551-2555: การสืบทอดแนวคิดทางคติชน นักวิจัยยังนิยมนำแนวคิดเชิงคติชนวิทยามาใช้ แต่ก็เริ่มนำวรรณกรรมไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น ตัวอย่างงานวิจัย เช่น บุญสนอง สมวงศ์ (2551) เรื่อง การประยุกต์และบูรณาการสู่ภาสิจาการวรรณกรรมคำสอนของไทยสำหรับบุคคลและสังคม ธีรณัฐ แผลงภู (2552) เรื่อง อนุภาคการให้รางวัลและการลงโทษในนิทานพื้นบ้านไทย: ลักษณะและความหมายเชิงวัฒนธรรม รัฐยา สุนทรทะลัมพ์ (2553) เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาในนิทานพื้นบ้าน 4 ภาค อัจฉรวรรณ ชัยมงคล (2554) เรื่อง นิทานพื้นบ้านของชาวตำบลโกรกกราก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร และชยา วาทะพุทกณะ (2555) เรื่อง การศึกษาอักษรและภาษาจากวรรณกรรมพื้นบ้านชนิตกลอนสวดเรื่องปลาบู่ทอง

ช่วง พ.ศ. 2556-2560: การเจาะประเด็นเด่น นักวิจัยมุ่งวิเคราะห์ประเด็นใดประเด็นหนึ่งตามทีตนเองสนใจมากขึ้น มากกว่าการนำแนวคิดหลังสมัยใหม่มาอธิบายตัวบท ตัวอย่างงานวิจัย เช่น อุไรวรรณ สิงห์ทอง (2556) เรื่อง การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรมเสี่ยงทาย: กรณีศึกษาวัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในจังหวัดตาก จิรนนท์ คงรักษ์ (2558) เรื่อง การศึกษาค่านิยมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านไทยพวน ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสขาลัย จังหวัดสุโขทัย นันทพัทธ์ ภาพलगาม (2559) เรื่อง วรรณกรรมวัดเกาะเรื่อง นางแสนกล: การศึกษาในฐานะวรรณกรรมคำสอนชาย สุภัทธา บุญปัญญโรจน์ และเสาวลักษณ์ อนันตศานต์ (2560) เรื่อง การวิเคราะห์ด้านมิติของตัวละครในนิทาน

5. บทสรุป และอภิปรายผล

การศึกษาสถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางพบว่า มีหลายมหาวิทยาลัยที่นำวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางไปวิจัย ที่ได้รับความนิยมมากที่สุด เรียงตามลำดับ คือ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยรามคำแหง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีที่ตั้งอยู่ในภาคกลาง มีข้อสังเกตว่า มหาวิทยาลัยในภาคเหนือ และมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในภาคใต้ไม่ค่อยวิจัยโดยใช้ข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลาง ซึ่งน่าจะเกิดจากนโยบายของมหาวิทยาลัยที่สนับสนุนให้วิจัยวรรณกรรมในท้องถิ่นของตน ทั้งนี้ กลุ่มสาขาวิชาที่นำวรรณกรรมท้องถิ่นไปวิจัยพบจำนวน 6

กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มภาษา วรรณกรรม และวรรณคดีเปรียบเทียบ กลุ่มพุทธศาสนา ปรัชญา กลุ่มวัฒนธรรมศึกษา ไทยคดีศึกษา ไทยศึกษา กลุ่มจารึกตะวันออก กลุ่มการพัฒนา และกลุ่มงานวิจัย โดยกลุ่มแรกนำวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางไปวิจัยมากที่สุด เกิดจากเป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ตัวบท (text) วรรณกรรมโดยตรง โดยพบว่า กลุ่มนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาโท นิยมนำวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางไปวิจัยมากกว่าระดับปริญญาเอก ซึ่งเกิดจากการมีปริมาณผู้เรียนที่มากกว่า และการเปิดหลักสูตรระดับนี้ตามสถาบันต่าง ๆ มีมากกว่าหลักสูตรระดับปริญญาเอก ในแง่ของประเภทวรรณกรรมพบว่า นักวิจัยใช้ข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งวรรณกรรมประเภทบทร้องพื้นบ้าน นิทานและศาสนา สำนวน สุภาษิตและคำสั่งสอน ตำรา และคัมภีร์ตำนานพื้นบ้าน นิราศ คำถาม คำทาย ฤกษ์ยาม ดุนิมิตและทำนายลักษณะ และประสมประสาน โดย วรรณกรรมกลุ่มนิทานและศาสนาได้รับความนิยมจากนักวิจัยมากที่สุด

การที่วรรณกรรมกลุ่มนิทานและศาสนาได้รับความนิยมค่อนข้างมาก เกิดจากเป็นวรรณกรรมที่พบโดยทั่วไปในสังคม เป็นกลุ่มวรรณกรรมที่หาข้อมูลง่าย ทั้งจากการบันทึกไว้ในเอกสารและการสัมภาษณ์จากกลุ่มชาวบ้าน ตามด้วยวรรณกรรมประเภทบทร้อง ซึ่งมีทั้งเพลงลูกทุ่ง เพลงกล่อมเด็กหรือเพลงพื้นบ้านตามความนิยมของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยวรรณกรรมกลุ่มนี้สามารถหาข้อมูลได้ง่ายเช่นเดียวกัน ทั้งจากอินเทอร์เน็ต เอกสาร และการสัมภาษณ์ชาวบ้าน ส่วนวรรณกรรมกลุ่มอื่นๆ ได้รับความนิยมลดหลั่นลงมา ในด้านสื่อพบว่า นักวิจัยใช้สื่อที่หลากหลาย มีทั้งสื่อวีดิทัศน์ ภาพยนตร์ สื่อพื้นบ้าน หนังสือเล่ม สื่อบุคคล เว็บไซต์ และสื่อผสมผสาน โดยสื่อประเภทหนังสือเล่มได้รับความนิยมมากกว่าสื่อประเภทอื่นๆ นักวิจัยนิยมเก็บจากเอกสารโบราณที่มีการปริวรรตหรือชำระไว้แล้ว ในส่วนของระเบียบวิธีวิจัยพบว่า นักวิจัยนิยมวิจัยเชิงเอกสาร ซึ่งมุ่งเน้นการวิเคราะห์จากตัวบทในเอกสาร แต่ก็มีวิจัยในเชิงอื่นๆ ด้วย ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณซึ่งมุ่งเน้นการหาค่าสถิติ ค่าร้อยละ หรือค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งมุ่งการสัมภาษณ์คนในชุมชน และการวิจัยแบบผสมผสานซึ่งนักวิจัยเก็บข้อมูลทั้งจากเอกสารและการสัมภาษณ์ชาวบ้านในชุมชน หรืออื่นๆ

ในส่วนของแนวคิดทฤษฎีหรือประเด็นที่นักวิจัยใช้ในการวิเคราะห์วรรณกรรมพบว่า มีการใช้หลากหลายแนวคิด ได้แก่ การศึกษาเชิงคติชน การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ การศึกษาพุทธปรัชญา คุณธรรม จริยธรรม การศึกษาภูมิปัญญา วัฒนธรรม การศึกษาองค์ประกอบวรรณกรรม การศึกษาภาษาการประยุกต์ การปรับใช้ในการเรียนการสอนหรือสังคม การศึกษาเชิงสุนทรียศาสตร์ และการศึกษาเชิงสังคม โดยมีข้อสังเกตว่า นักวิจัยนิยมวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ จากตัวบทวรรณกรรม น่าสนใจว่า นักวิจัยนำแนวคิดทางคติชนมาอธิบายตัวบทค่อนข้างมาก เช่น การใช้แนวคิดบทบาทหน้าที่ อนุภาค แบบเรื่อง ส่วนการนำแนวคิดหลังสมัยใหม่มาใช้ยังปรากฏไม่มากนัก เท่าที่พบ เช่น แนวคิดอัตลักษณ์ นิเวศวัฒนธรรม ภาพตัวแทน เพศวิถี และวาทกรรม

นักวิจัยที่ต้องการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นอย่างลุ่มลึกอาจต้องหาแนวทางใหม่ ๆ มาวิเคราะห์วรรณกรรมเพื่อขยายขอบเขตการวิจัยให้กว้างขวางออกไป

ผลการศึกษาทำให้เห็นทิศทางการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางว่า ส่วนหนึ่งที่นักวิจัยยังคงสืบทอดขนบการวิจัยแนวเดิม อาจเกิดจากสัมพันธ์กับสาขาวิชาภาษาไทยที่มุ่งเน้นวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบท ส่วนหนึ่งสัมพันธ์กับนโยบายทางสังคม เช่น นโยบายของกรมส่งเสริมวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นสืบทอดสืบสานภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จึงมีงานวิจัยที่มุ่งเน้นการปริวรรตและรวบรวมตัวบทจากภาคสนามค่อนข้างมาก ซึ่งถือว่างานวิจัยแนวนี้มีประโยชน์ต่อวงวิชาการ เพราะช่วยขยายขอบเขตความรู้วรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางให้กว้างขวางออกไป นอกจากนี้ก็เกิดจากการกระแสนโยบายการศึกษาที่เน้นเพิ่มมากขึ้นในระยะหลัง ๆ จึงทำให้มีการนำแนวคิดทางคติชนมาวิเคราะห์ตัวบทอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าประเด็นที่นักวิจัยให้ความสำคัญอย่างสม่ำเสมอ มีการผลิตซ้ำเสมอมา คือ การวิเคราะห์ตัวบท (Content Analysis) มีทั้งการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านต่าง ๆ ในตัวบท เช่น เนื้อหา ภาษา คุณค่า และภาพสะท้อน ซึ่งมักเป็นผลงานหรือตัวบทที่เพิ่งค้นพบ ช่วยให้ผู้อ่านรู้จักวรรณกรรมเรื่องใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น มีการนำวรรณกรรมที่มีชื่อเรื่องเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันของภาคหนึ่งไปเปรียบเทียบกับอีกภาคอื่น เพื่อให้ผู้อ่านเห็นลักษณะร่วมและอัตลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น มีการนำเนื้อหาไปอิงกับนโยบายรัฐหรือแนวคิดต่าง ๆ เช่น ด้านภูมิปัญญา ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม และภาพสะท้อนทางสังคม เป็นต้น เพื่อให้เห็นมิติของเนื้อหาที่โดดเด่นมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ในการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นของภาคกลางแม้ส่วนหนึ่งยังเน้นการผลิตซ้ำวิธีวิทยาแบบเดิม ๆ แต่ก็ถือว่าการที่นักวิจัยยังคงนำตัวบทวรรณกรรมท้องถิ่นมาวิเคราะห์วิจัยอยู่ก็เป็นการส่งเสริมสืบทอดวรรณกรรมท้องถิ่นทางหนึ่ง ซึ่งหากหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาให้ทุนส่งเสริมการทำวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นอย่างจริงจัง การวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นก็จะมีปริมาณเพิ่มขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ นักวิจัยอาจต้องหาแนวทางในการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นให้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับสังคมร่วมสมัยด้วย เช่น การศึกษาในเชิงพัฒนาการ การนำเสนอในเชิงนวัตกรรม การนำไปบูรณาการกับสังคมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตามนโยบายรัฐ หรือสนับสนุนด้านการเรียนการสอน กระทั่งควรนำแนวคิดทฤษฎีมาอธิบายตัวบทให้มากขึ้น ก็จะช่วยให้การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นมีความงอกงามต่อไป

อนึ่ง ข้อจำกัดของงานชิ้นนี้ คือ ด้านการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมุ่งเก็บข้อมูลเฉพาะบทคัดย่อจากวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การค้นคว้าอิสระ โครงการศึกษาเฉพาะบุคคล และงานตีพิมพ์ในรูปแบบงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมท้องถิ่นภาคต่าง ๆ ที่ปรากฏจากการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ตของห้องสมุด และบัณฑิตวิทยาลัยของสถาบันต่าง ๆ เท่านั้น ไม่ได้สืบค้นจากเอกสารต้นฉบับแหล่งต้นตอ และไม่ได้มุ่งเก็บข้อมูลจากบทความวิจัย ซึ่ง

ข้อมูลอาจมีการเพิ่มลดในเชิงสถิติได้หากมีผู้พบงานวิจัยนอกเหนือจากที่ได้รวบรวมไว้ นอกจากนั้นก็เป็นข้อจำกัดด้านการจัดแนวคิดหรือประเด็นงานวิจัย กล่าวคือ งานวิจัยหลายเรื่องใช้หลายแนวคิดหรือหลายประเด็น ผู้วิจัยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเป็นสำคัญ ส่วนการแบ่งประเภทของวรรณกรรมก็ยังมีความทับซ้อนกันบ้าง บางเรื่องเป็นทั้งวรรณกรรมบทร้อง และพิธีกรรม ในการแบ่งจึงพิจารณาทั้งจากเนื้อหา และบทบาทของวรรณกรรมประกอบ ในการนำเสนอสถิติมาประกอบการศึกษาก็เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพรวมการวิจัยด้านต่าง ๆ ที่เด่นชัดขึ้นเท่านั้น และข้อมูลบางอย่าง เช่น ประเภทของวรรณกรรม บางครั้งอาจมองต่างมุมกัน เพราะข้อมูลเหลื่อมซ้อนกัน ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับเกณฑ์หรือข้อตกลงที่นักวิจัยกำหนดไว้

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง “สถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคเหนือ อีสานและภาคกลางในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540-2560)” ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ ประจำปี 2561

เอกสารอ้างอิง/References

- กมล บุญเขต และคณะ. (2545). *ศึกษาชีวิตประวัติและผลงานวรรณกรรมเพลงพื้นบ้านของตะเหลียม
ภาชนะทอง* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. *มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม*. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2561, สืบค้นจาก
<http://ich.culture.go.th/index.php/th/ich/folk-literature>.
- จิรินทร์ แทนคุณ. (2542). *การสำรวจและศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นจากสมุดไทยของอำเภอเมือง
จังหวัดสุพรรณบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิรนนท์ คงรักษ์. (2558). *การศึกษาคำนิยมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านไทยพวน ตำบลหาดเสี้ยว
อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย
นเรศวร.
- เจตฉัน ดอกแก้ว. (2543). *การวิเคราะห์เนื้อหาของลิเกลูกบท* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชยา วาตะพุทกณะ. (2555). *การศึกษาอักษรและภาษาจากวรรณกรรมพื้นบ้านชนิดกลอนสวด
เรื่องปลาบู่ทอง* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณัฐกานต์ เกาตร. (2545). *การเปรียบเทียบนิทานคำสอนของภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*
(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฐภูมิ คล้ายสุวรรณ. (2557). *วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรบุรี: การศึกษาเชิงวิเคราะห์* (วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฐ คำชู. (2547). *การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมกลอนสวด เรื่อง มหาชมพูบดีสูตร* (วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, บัณฑิต.
- ณิรุช แมลงภู. (2552). *อนุภาคการให้รางวัลและการลงโทษในนิทานพื้นบ้านไทย: ลักษณะและ
ความหมายเชิงวัฒนธรรม* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดนัย วินัยรัตน์. (2551). *การสร้างความหมายภูมิทัศน์ท้องถิ่นผ่านนิทานพื้นบ้านเรื่องตาม่องล่าย*
(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนา. (2561). *สามทศวรรษแห่งวรรณกรรมล้านนาศึกษา (พ.ศ. 2530-2560)*.
สืบค้นจาก <http://www.thaistudies.chula.ac.th/2018/12/17>.
- ธวัช ปุณโณทก. (2525). *วรรณกรรมท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ธัญญาภรณ์ ภูทอง. (2544). *ศึกษาวิเคราะห์มหากาพย์กลอนสวด ฉบับวัดกลางวรวิหาร จังหวัด
สมุทรปราการ* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- น้ำผึ้ง มโนชัยภักดี. (2554). *การแสดงลำตัดคณะหวังเต๊ะ: การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณา
แห่งการสื่อสาร* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ในดวงตา ปทุมสูติ. (2553). *วรรณศิลป์ที่ได้รับอิทธิพลจากเพลงพื้นบ้านภาคกลาง และภาพสะท้อนวัฒนธรรมพื้นบ้านในกวีนิพนธ์ของศิวกานท์ ปทุมสูติ* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- บุญเดิม พันรอบ. (2558). *ตำนานท้องถิ่นภาคตะวันออก: ความสัมพันธ์ระหว่างอดีตและปัจจุบัน* (รายงานผลการวิจัย). บุรพา: มหาวิทยาลัยบุรพา.
- บุญสนอง สมวงศ์. (2551). *การประยุกต์และบูรณาการสุนทรียภาพจากวรรณกรรมคำสอนของไทยสำหรับบุคคลและสังคม* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปฐม หงส์สุวรรณ. (2561). *ถอดบทเรียนวรรณกรรมอีสานศึกษา: มองเส้นทางจากอดีตสู่อนาคต*. สืบค้นจาก <http://www.thaistudies.chula.ac.th/2018/12/17>.
- ประจักษ์ สายแสง. (2527). "การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่น". ใน *สัมมนาประวัติศาสตร์ สุราษฎร์ธานี*. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ปรียา หิรัญประดิษฐ์ และสมเกียรติ วัฒนาพงษากุล. (2554). *เอกสารการสอนชุดวิชา ภาษาไทย 8 (คติชนวิทยาสำหรับครู) หน่วยที่ 10*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปรียารัตน์ เชาวลิตรประพันธ์. (2547). *อนุภาคสมพาสที่ผิดธรรมชาติในนิทานไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ปิยณัฐ สุนทรประเสริฐ. (2553). *เอกลักษณ์ของภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านจังหวัดสุพรรณบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พัชรินทร์ แจ่มจำรูญ และคณะ. (2550). *การศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านในเพลงพื้นบ้าน: กรณีศึกษาชุมชนถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี* (รายงานผลการวิจัย). เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- พัชลินิจ จินนุ. (2562). *องค์ความรู้และทิศทางการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540-2560)* (รายงานผลการวิจัย). พัทลุง: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พันธุ์ทิพย์ ชีระเนตร. (2549). *การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องสุวรรณคีรี, อ้อมล้อมต่อมคำ และท้าวหัว* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ภูมิจิต เรืองเดช. (2551). *การวิเคราะห์วรรณกรรมคำสอนของไทย กับพวชนและลาว* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, สุรินทร์.
- มะลิ จรุงเกียรติ. (2549). *การศึกษาวรรณกรรมใบเขียนชื่อของวัดในจังหวัดภาคกลาง* (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เมทินี รัชฎาภิรัช. (2541). *การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องจันทมาต ฉบับภาคกลาง ฉบับล้านนา ฉบับอีสาน และฉบับภาคใต้* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ยุทธพร นาคสุข. (2554). การศึกษาเชิงวิเคราะห์คัมภีร์สุริยาตราบบัพภาคกลาง ฉบับล้านนา และฉบับไทลื้อ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รวิพิมพ์ สมจิตร์. (2544). การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมกลอนสวด เรื่อง "นางโมควดี" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัชฎา พุฒิประภาส. (2543). การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องกฤษณาสนน่อง (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัฐยา สุนทรกะลัมพ์. (2553). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษานิทานพื้นบ้าน 4 ภาค (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ราชันย์ เวียงเพิ่ม. (2550). พระคเณศ: ตำนานและพิธีกรรมในสังคมไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ริสา แก้วจินดา. (2546). การศึกษาเปรียบเทียบนิทานเรื่องปลาบู่ทองฉบับภาคกลางและฉบับภาคอีสาน (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ลาวัญญ์ พิมพ์นิตติ. (2540). จริยธรรมในนิทานพื้นบ้านไทย จากการประกวดเล่านิทานพื้นบ้านไทย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2537 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วชิรวิทย์ มุ่งมูล. (2553). การศึกษาเชิงวิเคราะห์นิทานคำกลอนเรื่องพระคาจูด (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิภาดา เปลียนไทย. (2547). ปริศนาคำทายในอินเทอร์เน็ต: การวิเคราะห์เชิงหน้าที่นิยม (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วีระวัชร ปิ่นเขียน. (2548). วรรณกรรมของชาวไทยเชื้อสายเขมรในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏจอมบึง.
- ศุภมน อาภานันท์. (2554). การแสดงลักษณะทวีป-ชัณดรังค์ วงศ์เทเวศร์: การศึกษาตามแนวคิดพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมใจ พันธุ์ควนิช. (2541). การวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครในวรรณกรรมพื้นบ้านที่สอดคล้องกับวิถีประชาธิปไตย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สยมพร คล้ายประเสริฐ. (2540). วิเคราะห์คุณธรรม 4 ประการ ในนิทานพื้นบ้านเขตการศึกษา 7 ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สายป่าน ปุริวรรธนะ. (2548). ลักษณะเด่นของตำนานประจำถิ่นริมแม่น้ำและชายฝั่งทะเลภาคกลางของไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สิริกัญญา จันท์แปลก. (2552). การศึกษาปริศนาคำทายของชาวดำบลนาแซง อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุกัญญา สุจนายา. (2561). วรรณกรรมท้องถิ่น: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ. สืบค้นจาก <http://www.thaistudies.chula.ac.th/2018/12/17>.
- สุจิตรา แซ่ลิ้ม. (2549). ความกำกวมอย่างจงใจในปริศนาคำทายร่วมสมัยของไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัทรา บุญปัญญาโรจน์ และเสาวลักษณ์ อนันตศานต์. (2560). การวิเคราะห์ด้านมิติของตัวละครในนิทาน (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อนุชา พิมพ์ศักดิ์. (2550). ตำนานพระเจ้าห้าพระองค์: โครงสร้างเนื้อหาและบทบาทในสังคมไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิลักษณ์ เกษมผลกุล. (2561). สุนทรีละครุฑ และปัญญาไทย: รากฐานและจิตวิญญาณของวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลาง. สืบค้นจาก <http://www.thaistudies.chula.ac.th/2018/12/17>.
- อัจฉราวรรณ ชัยมงคล. (2554). นิทานพื้นบ้านของชาวดำบลโกรกกราก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- อำมลา กมลมาลย์. (2553). การศึกษาหลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านจังหวัดอุทัยธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อุไรวรรณ สิงห์ทอง. (2556). การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรมเสียงทนาย: กรณีศึกษาวัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในจังหวัดตาก (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.